

Krizový plán při výskytu rizikového chování

- (1) O řešení všech níže popsaných skutečností je informována ředitelka školy.
- (2) Při řešení všech níže popsaných skutečností se provádí zápis, který je následně uložen u metodika prevence.
- (3) Krizový plán popisuje doporučené postupy v případech, kdy se objeví toto rizikové chování: užívání, distribuce či nález návykových látek, poruchy příjmu potravy, syndrom CAN, sexuální zneužívání, šikana, kyberšikana, extremismus (a rasismus, xenofobie, antisemitismus), vandalismus, záškoláctví, krádeže, sebepoškozování, příslušnost k novým náboženským hnutím, domácí násilí a obsahuje doporučený postup při situaci soudně omezeného styku s dítětem.
- (4) Tento krizový plán je přílohou Školní programu prevence.

Obsah

Krizový plán při výskytu rizikového chování

Alkohol

Nález alkoholu ve škole

Návykové látky

Konzumace návykových látek ve škole

Distribuce návykových látek ve škole

Nález návykových látek ve škole

Poruchy příjmu potravy

Syndrom CAN

Spolupráce s odborníkem

Sexuální zneužívání

Šikana

Charakteristika šikany

Projevy šikany

Krizový plán

Kyberšikana

Extremismus, rasismus, xenofobie,

Záškoláctví

Krádeže

Sebepoškozování

Nová náboženská hnutí

Domácí násilí

Vandalismus

- (1) O řešení všech níže popsaných skutečností je informována ředitelka školy.
- (2) Při řešení všech níže popsaných skutečností se provádí zápis, který je následně uložen u metodika prevence.
- (3) Krizový plán popisuje doporučené postupy v případech, kdy se objeví toto rizikové chování: užívání, distribuce či nález návykových látek, poruchy příjmu potravy, syndrom CAN, sexuální zneužívání, šikana, kyberšikana, extremismus (a rasismus, xenofobie, antisemitismus), vandalismus, záškoláctví, krádeže, sebepoškozování, příslušnost k novým náboženským hnutím, domácí násilí a obsahuje doporučený postup při situaci soudně omezeného styku s dítětem.
- (4) Tento krizový plán je přílohou Školní programu prevence.

Alkohol

- (1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- (2) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

(3) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

(4) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: O události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

(5) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(6) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.

(7) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

(8) Jestliže se situace opakuje, spíná škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte (§ 10 odst. 4 písm. g) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(10) V případě uživatelského zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(11) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

Nález alkoholu ve škole

(12) V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

- a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.

- c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- d) Zpracují stručný záznam o události.

(13) V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

- a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- c) O nálezů sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy (příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb).
- d) O nálezů vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému

Tabák

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy (příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb).

(3) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.

(4) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

(5) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

Návykové látky

Konzumace návykových látek ve škole

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době

školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek a zajistit ji, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

(3) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

(4) V případě, kdy je žák pod vlivem návykové látky do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve.

(5) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.

(6) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.

(7) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(8) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

(9) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval návykové látky ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

(10) Současně spíná oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.

(11) Z konzumace návykových látek ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání návykových látek je porušením školního řádu.

(12) Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

(13) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykových látek, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce návykových látek ve škole

(1) Distribuce návykových látek je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

(2) Přechovávání návykových látek je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než

malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

(3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci návykových látek, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

(4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

(5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález návykových látek ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za

omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- (2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem
- (3) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- (4) V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za

omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- (1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

- (2) O nálezu ihned uvědomí vedení školy.
- (3) O nálezu sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.
- (4) O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe, postupují takto:

- (1) Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- (2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
- (3) Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Poruchy příjmu potravy

- (1) Pedagog informuje pediatra, rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se. Rodiče, i když dítě nechodí do školní jídelny.

Syndrom CAN

Navázání osobního kontaktu s žákem

(1) Když učitel po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte dojde k závěru, že dítěti je potřeba pomoci, měl by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zeširoka — nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě.

(2) Předpokládá se, že rozhovor povede většinou třídní učitel. Může ho vést však i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.

(3) Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální. Především v situaci, kdy se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu.

(4) Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího. Rozhovor s rodičem

(5) Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by

měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci. Učitel se podle prvotních známek ukazujících na týrání může někdy nejdříve jen dohadovat, zda jde o situaci, kdy mu ubližují jeho blízcí, anebo se jedná o školní šikanu. Proto i rozhovor s rodiči může pedagogovi pomoci vyloučit jednu z těchto dvou možností. Nakonec přímý kontakt učitele se zákonnými zástupci dítěte je také určitým, ale samozřejmě jen nepřímým indikátorem možného týrání — pedagog se na vlastní oči může přesvědčit, z jakého sociálního prostředí dítě pochází. Může pro něj jít o překvapení tím spíše, když rodiče jinak se školou nekomunikují, nechodí na třídní schůzky.

Spolupráce s odborníkem

(6) Pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod

k zapojení odborníka. Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

(7) V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináleží, tedy podle obcí s rozšířenou působností. Na těchto úřadech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny.

Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřekažení trestného činu - týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby,

můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřežít trestného činu a oznámení trestného činu.

Sexuální zneužívání

Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost přezít jej (v souladu s trestním zákoníkem). Přezít znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámit orgánům činným v trestním řízení).

A. Dítě se mi svěřilo osobně

- (1) Uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
- (2) Seznámit s tím co nejvíce okruh dalších osob
- (3) Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo.
- (4) Komunikovat s dítětem — podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
- (5) Vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
- (6) Ohlásit na policii
- (7) Ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
- (8) Jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

B. Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otázky

- (9) Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět

tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

C. Dozím se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

(10) Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

D. Dítě je obětí sexuálního napadení

(11) Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.

Šikana

(1) Šikanu považujeme za zvláště zákeřný druh násilí, jelikož se jedná o často skrytou formu, takže i při relativně nízké intenzitě může docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných fázích vyskytuje téměř v každé škole a svým způsobem „patří“ k dynamice skupiny, je třeba věnovat tomuto jevu mimořádnou pozornost. Zejména by měl být kladen důraz na vytváření dobrých vztahů jak uvnitř třídních kolektivů, tak i mezi žáky a pedagogy.

Charakteristika šikany

(2) Jako šikanování chápeme jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka či skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Projevy šikany

(3) Verbální šikana: přímá a nepřímá, psychická šikana, kyberšikana (nadávky, pomluvy, vyhrožování, ponižování, útoky pomocí e-mailů a SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.) Fyzická šikana: přímá a nepřímá (fyzické útoky v podobě bití, vydírání, krádeže, ničení majetku oběti apod.) Smíšená šikana: kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)

Krizový plán

(4) Účelem tohoto krizového plánu je eliminovat či minimalizovat škody v případě, že k šikaně skutečně dojde. Tento plán stanovuje kompetence jednotlivých osob a způsoby řešení nastalých situací týkajících se šikany. Ze zákona vyplývá každému

pedagogickému pracovníkovi školy povinnost šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout neprodleně pomoc. Pokud rodiče či případní další svědci informují školu o podezření nebo o již prokazatelných projevech šikany, je za odborné vyšetření záležitosti odpovědný ředitel školy. Při vyšetřování a nápravě šikanování je třeba spolupráce pověřeného zástupce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele a zákonných zástupců jak oběti, tak agresora.

(5) Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy

šikanování. Rozlišujeme dvě základní stadia — počáteční šikanu a pokročilou šikanu (včetně neobvyklých forem, např. výbuch skupinového násilí vůči oběti, třídní lynčování apod.).

A. Postup v případě zjištění šikany v počátečním stadiu:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (v žádném případě však ne konfrontace agresora s obětí).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresorem, případně konfrontace mezi agresory.
6. Informování zákonných zástupců zúčastněných — oběti i agresora, přičemž je třeba dbát na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

B. Postup v případě zjištění šikany v pokročilém stadiu:

1. Bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.

5. V takovémto závažnější případě šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, ředitel školy oznámí bez zbytečného odkladu tuto skutečnost Policii ČR a orgánu sociálně právní ochrany dítěte. Stejně tak ředitel oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka - oběti.

6. Vlastní vyšetřování — postup viz. a). Při takto pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách je nutné další postup koordinovat s dalšími institucemi, zejména s pedagogicko — psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte a Policií ČR. V mimořádných případech ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP případně místně příslušného diagnostického ústavu a podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou.

(6) V obou případech se dále doporučuje pracovat s agresorem a v případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko — psychologické poradny, střediska výchovné péče či dalších odborníků (klinických psychologů, psychoterapeutů, psychiatrů). Pro potrestání agresorů lze užít i běžná výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy).

Kyberšikana

(1) Zajistěte ochranu oběti. Kontaktujte operátora mobilní sítě nebo zřizovatele [www](#) stránek, profilu...atd.

(2) Zajistěte dostupné důkazy s podporou IT kolegy

(3) Důkladně vyšetřete a žádejte odbornou pomoc. Vyšetřete všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistěte si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...). Kontaktujte a spolupracujte s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.

(4) Zvolte takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.

(5) Informujte rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany" (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučte rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR,

OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespadají do kompetence školy.

(6) Při zapojení a následně celém prošetření případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

(7) Oběti je třeba doporučit, aby neodpovídala, ukládala důkazy (screenshoty) a mluvila o tom, co se jí děje. Oběti je vhodné doporučit následující postup:

1. Ukončete komunikaci

Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožujte, nemstěte se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.

2. Blokujte útočníka

Zamezte útočníkovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby).

3. Oznamte útok, porad'te se s někým blízkým, vyhledejte pomoc

Svěřte se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovte někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktujte školu a specializované instituce (PPP, policii, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).

4. Uchovejte důkazy

Uchovejte a vystopujte veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno vyšetřování.

Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

(1) Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.

(2) Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.

(3) Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.

(4) Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.

(5) Zaměřit výuku na tyto problémy. Pozvat experty k diskusi s žáky/studenty.

(6) Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.

(7) V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky

(Policii ČR)

Záškoláctví

(1) Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.

(2) Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Napláňovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.

(3) Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislostí, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou a centry.

(4) Učit se v třídním kolektivu vyčistit, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.

(5) Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru. Domluvit se s rodiči na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.

(6) Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním, zbavit se předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“.

(7) O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.

(8) Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví Školní řád. (Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování.) Třídní učitel oznamuje uložení důtky třídního učitele řediteli školy. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě. Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do katalogových listů).

(9) V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

(10) V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu.

(1 1) V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži) nově se uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem.

Krádeže

(1) Rodiče poškozeného je třeba vždy ihned vyrozumět o krádeži.

(2) S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem — trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.

(3) Zákonné zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny,

kteřé dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také. Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelem nebo ředitelkou školy.

(4) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumíte Policii ČR a oznámte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

(5) Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, nezačínejte je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínejte tímto způsobem.

(6) O krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo — kdy — kde — jak — proč — čím.....

Sebepoškozování

(1) Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení.

(2) Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou

(3) Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny.

(4) Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty — krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance

(5) Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy

(6) Ideální přístup je takový, ve kterém je sebepoškozování tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům — například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocituje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

(7) Nevhodný postup: snaha okamžitě odstranit sebepoškozující chování, sankce a ignorace

(8) Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících — šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana). V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namíste okamžitá, i nedobrovolná hospitalizace na psychiatrii — při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

Nová náboženská hnutí

(1) Můžeme se setkat s případy, kdy je dítě (žák) pod silným vlivem rodičesektáře, což samozřejmě determinuje možnosti jeho pohledu na okolní svět. Takový mladý člověk může začít hledat alternativu k dosavadnímu způsobu svého života. Je

na učitelích, aby byli připraveni mu poskytnout oporu, pokud ji u nich bude hledat, a aby byli schopni mu zprostředkovat vnější realitu. Nikdo však nemá právo na to, aby změnil názory kohokoli jiného násilím či sankcemi jen proto, že jeho pohled je odlišný od toho majoritního.

(2) Je také nezbytně nutné si uvědomit, že u velké části mladistvých, kteří ostentativně demonstrují svoji příslušnost např. k satanistům, jde o pózu úzce související s touhou odlišit se od ostatních, být „in“ a případně i provokovat. Než tedy vyhledáte pomoc odborníka pro takového „satanisty poblouzněného“ žáka, je lepší si s ním pohovořit a zjistit, zda se nejedná právě o demonstrativní projev.

(3) Pokud se však mezi vašimi žáky objeví někdo, kdo vykazuje průkaznější znaky příslušnosti k některé sektě (může jít o fyzické znaky — symboly, změny oblečení, účesu, ale také o psychickou změnu, která je hůř vystopovatelná — změny chování, nevyrovnanost, přílišná introvertnost, noví známí a přátelé, o nichž žák odmítá mluvit, změna zájmů, komunikačních schopností atd.), je lepší se s ohledem na osobnost žáka pokusit zjistit, o jakou skupinu jde, jak dlouho je s ní dotyčný v kontaktu, jak silně je do hnutí zapojen, jaký je jeho současný vztah k okolí, zda je ochoten mluvit o své nové příslušnosti, ale především: chovat se k němu jako k člověku, na kterém nám záleží, nesnižovat jeho inteligenci, k ničemu ho nenutit, nevyhrožovat, nevydírat, nepoučovat, nestrašit následky a především mu dát najevo, že budeme vždy nablízku, pokud si bude chtít promluvit — tedy to, že jsme na jeho straně. Pokud dotyčný začne hledat pomoc, je dobré se obrátit na odborníky.

(4) Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství.

(5) Pedagog si musí stanovit své cíle, kterých může ve své pomoci dosáhnout (zejména předávat informace o rizicích sekt, nerozbít s dítětem vzájemný vztah apod.).

(6) Je nutné, aby si pedagog zachoval chladnou hlavu a vyhnul se nepřiměřenému tlaku na žáka; čím větší je tlak ze strany pedagoga, tím větší je destrukce vztahu ve směru k dítěti i od něj. Nesnažit se „pravdivě argumentovat“, je to zbytečné.

Domácí násilí

(1) Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (spíná-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní. Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.

(2) Když se dítě pedagogovi svěří:

Klad'te dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby Vám svými slovy popsalo, co se stalo:

- Řekni mi, co se stalo...
- Co se stalo potom?
- Kde jsi přišel/a k této modřině?

Nepokládejte otázky, které:

- již obsahují domněnky, co se stalo nebo kdo to způsobil, např.: „Tu modřinu máš od toho, jak tě maminka uhodila?“
- opakují, co Vám již dítě řeklo, např.: „Jsi si jistý, že to byl strýček Pavel?“ (dítě si pak může myslet, že mu nevěříte)
- se dotazují na to, proč se to stalo (děti si pak často myslí, že je z násilí obviňujete)

Co by mělo v případném rozhovoru určitě zaznít?

- Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.

Za násilí nemohou ani sourozenci.

Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.

Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci.

- Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.

- Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřílo.

(3) Úlohou školy není intervence v rodině. V případě podezření na domácí násilí je zcela nevhodné řešit situaci s možným agresorem — tento postup by se mohl obrátit proti dítěti. Škola nemůže poskytovat terapeutické služby. Pedagog by se měl rovněž vyhnout postupům, které mohou dítě poškodit (stigmatizovat, traumatizovat jej apod.), jako je např.: otevřené řešení podezření před třídou; nepřiměřený tlak na dítě, aby hovořilo o problému doma; obvinění ze lži.

(4) Pokud získá pracovník školy hodnověrným způsobem poznatky o tom, že někdo připravuje, páchá nebo již spáchal jednání, které lze posoudit jako týrání dítěte, má podle platných zákonů tzv. oznamovací povinnost. V případě zanedbání této povinnosti nastupuje pro tuto osobu trestní odpovědnost za nepřekežení nebo neoznámení trestného činu. Každý, kdo přijde do kontaktu s dětmi v roli obětí násilí, má právo obrátit se na orgán sociálně právní ochrany dítěte a upozornit na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, nebo na skutečnosti, že na dětech byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo je podezření ze spáchání takového činu; nebo jsou děti ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte. Jakmile se tedy kdokoli ve škole dozví o násilí páchaném na dítěti, pak by toto jeho oznámení orgánům činným v trestním řízení mělo být bezodkladné. Souběžně je povinností školy informovat také orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Soudní omezení styku s dítětem

(1) Pokud je styk druhého rodiče s dítětem soudně upraven či omezen (např. styk pouze za přítomnosti kurátora), měl by první rodič školu o tomto opatření informovat. Rovněž by měl kole poskytnout rozhodnutí či dohodu o úpravě styku. Škola pak postupuje v souladu se soudním rozhodnutím či dohodou rodičů.

(2) Pokud se druhý rodič i přes soudem nařízené omezení domáhá styku s dítětem na půdě školy, neměla by škola dítě rodiči vydat. Škola by v takovém případě měla ihned informovat druhého rodiče. Dále by měla doporučit rodiči, který se styku domáhá, aby se pro řešení této otázky obrátil na orgán sociálně právní ochrany dětí, nikoli na školu, která nemá v kompetenci takové situace řešit a ani je zprostředkovávat. Je možné zde odkázat na povinnost žáka, který musí dodržovat

školní a vnitřní řád a pokyny školy a plnit pokyny pedagogických pracovníků škol vydané v souladu s tímto řádem.

Vandalismus

(1) Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhejte po tom, kdo ji způsobil. U nezletilých potom po jejich zákonném zástupci.

(2) Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyzumívejte o tomto chování zákonné zástupce žáků a žákyň a s nimi dohodněte způsob náhrady škody.

(3) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyzumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

(4) U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preferujte tento způsob náhrady škody.

(5) O způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo — co - kdy — kde — jak — proč — čím.....

(6) V případě, že se práce s příčinou vymyká vašim možnostem nebo pro ni nemáte zákonné opodstatnění, hledejte na vás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí a zprostředkujte kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili.

(7) Žáci v základní škole odpovídají škole za škodu, pokud byli způsobilí ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky. Dále podle Závazky z deliktů podle § 2920 a § 2921 zákona č. 89/2012, občanský zákoník:

(1) Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.

(2) Nebyl-li nezletilý, který nenabyl piné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

(3) Společně a nerozdílně se škůdcem nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdcem zanedbal dohled.

V Říčanech dne 1.9. 2019

Plán sestavil: Mgr. Vojtěch Vytiska
Kontroloval: Mgr. Dalibor Dudek